

A B.S.E. Barlangkutató Szakcsoport 1979. évi
beszámoló jelentése

Józsa György - Lipcsei Tibor

Feltáró tevékenység:

Budapest. II. ker. Áfonya u. 9.sz. Áfonya-barlang:

- A barlangban megkezdtük a feltételezett forráskürtő felett a szint süllyesztését. Az omlásveszély elkerülésére a teljes szelvényt beacsoltuk. Októberben a bejárat-tól kb. 20 méter mélységben kisebb gömbfülkét találtunk.

Hárshegy. Bátori barlang:

- A barlangban az év folyamán csak állagmegóvási munkákat, és biológiai vizsgálatokat, anyaggyűjtést végeztünk. Az év végére téli tábor szerveztünk a "Huzatos" szakasz szűkületének átvésésére, mert minden jel arra mutat, hogy a barlang a repedésen túl tovább folytatódik.

Máriaremetei fennsík. Öcsi barlang:

- A feltárás az év folyamán szünetelt. A barlangban, és környékén több kirándulást szerveztünk. A kutatást a biztonságos bejárat hiánya akadályozza; Ennek kiépítése csak az 1980-as nyári táborunk alatt lesz megoldható.

Csobánka. Tamáslik barlang:

- A barlangban térképezési munkálatokat, és fotodokumentálást végeztünk. A feltárás folytatása szintén az 1980-as évben tüztük ki.
- Burján Anna csoporttagunk biológiai vizsgálatokat - csigagyűjtést, meghatározást - végzett a Bátori-barlang, Öcsi-barlang kutatási területünkön és több más budai barlangban. Erről külön beszámolót küldött, az MKBT részére.

BESZÁMOLÓ JELENTÉS

a Borsodi Szénbányák Ig. SE Természetjáró Szakosztály
Karsztkutató Szakcsoportjának 1979. évi tevékenységéről.

Várszegi Sándor

Szakcsoportunk tagjai - a február havi megalakulást követően - a Bükk hegység Nagy- és Kis-fennsíkjaiban kezdték el kutató-feltáró munkálataikat.

Ezen tevékenység jelentősebb eredményei az alábbiak:

Felső-forrasi-hasadékbarlang:

A felső-forrasi viznytől D-i irányban, s kb. 100 m-nyire, a meredek hegyoldal sziklatörésének aljában található.

Ny-i ágát 9 m, K-i szakaszát 4 m hosszúságban tártuk fel. A bejárat nyílással szemben, a függőleges falu hasadék továbbmélyítése révén, nyitott karsztjáratok feltárása remélhető.

Felső-forrási-árvizibarlang:

A Felső-forrási-hasadékbarlang és a vízmű között, a védőkerítés DK-i sarkától indul. A barlangot alaposan átkutattuk. A barlang K-i részén jelentős bontási munkálatokat eszközöltünk.

A barlang, korábbi ásatása során, a feltehetően többször is áthalmozott sóderes homokösszlet arra enged következtetni, hogy ezen karsztüreg - huzamosabb ideig - a Felső-forrás árvizi túlfolyójaként működött. A barlang DK-i vége erősen cementált. A barlang további feltárása szempontjából legbiztatóbbnak tűnő ÉK-i beszögelésében viszont - a bolygatatlan talajban - cserépedény töredékeket találunk, s itt emiatt szüntettük be a további munkálatokat.

Felső-forrási "kürtös" barlang:

Szintben a felsőforrási hasadék és árvizi barlangok között, s ezek vonalától mintegy 40 m-nyire Ny-ra találjuk.

Nagyméretű sziklacsarnoka, - több méteres vastagságú - cementált kőtörmelékkal erősen feltöltődött.

Szinte bizonyosra vehető, hogy az Ősi barlangi száda mögött kell keresnünk, a Lilla-barlang ezideig még feltáratlan szakaszait. - A még eldöntésre váró kérdés csupán anynyi, hogy e három felsőforrási barlang közül, melyikből sikerülhet a vízrendszerbe legkönnyebben bejutni.

Lilla-barlang:

A tavaszi kutatóexpedíciók, s az ezt követő nyári táborozás során, a barlang több pontján kísérleteztünk újabb járatok feltárásával.

A "Cseppkőmuzeum" /a barlang jelenlegi legnagyobb terme/ Ny-i fala mentén, az omladékban 10 m-t meghaladó mélységig jutottunk le. Innen azonban nyitott járatszakaszokba mindezideig nem sikerült bejutnunk.

A "Cseppkőmuzeum" és a barlangi végpont között, a fosszilis patakmeder több pontján végeztünk még említésreméltó bontásokat. Ezek során, a végpont közelében, a "Fantázia teremnek" elnevezett barlangrészt sikerült feltárnunk.

Március hóban megállapodás történt, az OKTVH illetékeseivel, a barlang lezárásának ügyében.

Ennek értelmében, - a lezárást megelőzően - a barlangbejárat előteréből, a lezárási helyről, s a barlang bejáratközeli kuszoda szakaszaiból, - az egyezség értelmében - közel 30 m³ kőtörmelékes agyagot termeltünk ki, s szállítottunk el a depóhelyre.

Ezt követően a barlang lezárása is elkészült, mely a műszaki átvételkor igen pozitív kérelést kapott.

Amennyiben a barlang jelenlegi bejáratí részét rányelő szakasznak tekintjük, úgy a 120 m hosszban feltárt járatrendszer, a barlangot kialakító patak elmenő ágának fogható fel. A bejövő ág "megkutatása" viszont még igencsak kezdeti stádiumban van. Így a további kutatások súlypontját ezen barlangrész feltárása fogja elsősorban képezni. Jelenleg itt, a teljesen feliszapolt inaktív patakmederben - /melyet Nagy vakond ág-nak neveztünk el/ - szűk, kuszodaszerű szelvényben, mintegy 18-20 m-t hatoltunk előre.

A további feltárások során itt - magasabb szinten elhelyezkedő - nagyobb nyitott térségeket várunk, mivel a vízjárat leiszapolása nagyobb nyomás alatt, s aránylag rövid idő alatt mehetett végbe. A munkálatokat rendkívüli módon megnehezíti, hogy a hordalékot - egyre nagyobb távolságról - teljesen a külszíni depóra kell kiszállítanunk.

Kovácskői-barlang:

A gerinci úttól számítva, a völgy irányára merőleges töbör sor második tagjának Ny-i peremén találjuk, 1966 tavaszán Várszegi Sándor figyelt fel az alig szembevetendő beülyedésre, majd később két társával 4 m mélyséig bontotta ki. Régebben "Ürgefogó lyuk" név alatt került ismertetésre.

Szakcsoportunk tagjai február 4-i munkatúrájuk alkalmával, újra kitisztították a hasadék aknát, majd a további munkatúrák során - nagyarányú bontási tevékenység révén - a függőleges akna mélységét közel húsz méterre növelték. Ezt az aknafenékről oldal irányban nyíló, s ferdén lejtő hasadék átbővítése követte, melyen át a feltárók nagyobb kitermesedésbe jutottak, melynek vége keskeny sziklaszűkületbe torkollik.

Alsó-sebesi-forrásbarlangok:

A B.N.P. Földtani felügyelője, - a tavaszi időszakban - az Alsó-sebesi-forrásbarlangok kutatásának ügyében, a szükséges tereprendezés mielőbbi befejezésére szólított fel bennünket. - A beszélgetés során, néhány praktikus tanácsot is kaptunk, melyet azonban egyelőre nem tudtunk hasznosítani -, mivel a továbbiakban támasztott kívánalmak - még egy állami vállalatot is érzékenyen érintett volna, s emiatt végül is nem alakulhatott ki nézetazonosság közöttünk. A tényállás egyébként az, hogy Szakcsoportunk nem jogutódja - az 1978 októberében megszűnt - Miskolci Bányász SE Barlangkutató Csoportjának. Azon együttesből azonban - kik több mint tíz esztendeig végezték a sebesi kutatásokat - még néhányan jelenleg is operatívan részt vesznek szakcsoportunk munkájában, s így e témáról érdemben tudnak nyilatkozni. Mivel a munkálatokról a zárójelentés mindmáig nem készülhetett el, így előljáróban, a beszámoló szerény keretei között - részben a figyelemfelkeltés, részben a levonható tanulságok érdekében - vázlatosan szeretnék e kutatások eredményeit feleleveníteni.

A szóbanforgó munkálatok elkezdését dr. Juhász András kezdeményezte annak érdekében, hogy a barlangot a későbbiekben, földalatti víztározás céljára hasznosítsák. A feltárást 1968-ban az MHT Miskolci Csoportjának fiatal karsztkutatói kezdték el. Uttörő munkájuk igen pozitívan értékelhető, mivel a eljtőtörmelékben kihajtott kutatóárcukkal elértek a Ny-i forrásbarlang szádájának felső peremét. A munkálatokat ezt követően a Miskolci Bányász barlangkutatók folytatták.

A bányászok tevékenységének egyik legnagyobb eredménye az volt, hogy a völgy mélypontján kihajtott kutatóárcukkal, egy eddig ismeretlen eróziós jellegű forrásbarlangszakaszt sikerült feltárniuk. /A két barlangi kifolyó előtt húzóó sziklaküszöb szintjét méterekkel lesüllyesztették, s ezzel gyakorlatilag megnyílt a lehetősége a K-i forrásbarlang kvarckavicsos hordalékának kitisztítását követően, e barlang 23 méteres szakaszának feltárása./

A feltárt járatszakasz végpontját képező vizes szifon a könnyűbuvárok szerint megúszható. E vállalkozás eredménye igazolhatná végsősoron azon feltevésünket, miszerint ezen forrásbarlangszakasz, mely - kimutatottan - a Disznósi völgy /Fenyvesréti barlang/ vizeivel áll hidrológiai kapcsolatban - valóban rendelkezik-e István cseppkőbarlang méretű, s több kilométer hosszúságú járatrendszerrel, s ez hasznosítható-e idegenforgalmi célokra?

A Ny-i forrásbarlang tulajdonsképpeni vizjáratába csupán egy újabb 1-2 m-es sziklaküszöb süllyesztéssel lehetne bejutni, így ezen barlang paramétereiről ez idő szerint nem sokat tudunk. A biztos csupán annyi, hogy a felső sebesi 260 m hosszúságú Szivárvány-barlang patakjába beöntött nyomjelző anyag 10,30 h múlva ezen barlang forrásában jelentkezett.

Az Alsó-sebesi-forrásbarlangok további kutatásának jelentőségét erősen kihangsúlyozza azon ma már mindenki előtt nyilvánvaló tény, hogy az olyan jellegű karszterületeken, ahol a vízgyűjtő területek és forrásaik között igen nagy a szintkülönbség /mint például a Bükk Nagy-fennsíkján/ a barlangok uralkodóan vertikális jellegűek, s színtesebb szakaszaik áthatolhatatlan szifonokban végződnek; így itt a vízgyűjtő területek felől történő barlangfeltárás nem vezet célra, mivel ezen aknarendszerek, s az ezekhez esetlegesen kapcsolódó hosszabb-rövidebb járatszakaszok gyakorlatilag alig hasznosíthatók. - Míg ezzel szemben a forrásbarlangok szintjéről történő barlangfeltárás, ha sokkal nehezebb is, de kézzelfogható eredményre vezet, mint ezt az István cseppkőbarlang esetében is látjuk.

A végső konkluziókat levonva azt állapíthatjuk meg, hogy a Bányász barlangkutatóknak lényegében azért nem sikerült a két barlangrendszer feltárása, mert a feladat egyetlen kutatócsoport erejét meghaladja.

A munkát leginkább nehezítő adottság, a hosszú kutatóárokrendszer mélyponti helyzetében gyökeredzik, melyből adódóan évről-évre /esetenként többször is/ az árkok lejtőtörmelékkel, farönkökkel s egyéb anyagokkal teljesen feltöltődnek, s ezek ismételt kitisztítása igen nagy energiákat emészt fel.

A probléma végérvényesen kétféle módon oldható meg: a./ a barlangszádák fölötti védőkerítéssel, vagy b./ az árokrendszer kútgyűrűbe foglalásával. Esetleg a kettő kombinációjával.

Le kell szögezzük, hogy a forrásszint felőli barlangfeltárás igen munkaigényes, de tartósan, igen nagy eredményeket hozhat. Ennek érdekében a rendelkezésre álló összes fizikai és anyagi erőket koncentrálni kell.

Amennyiben ezen feltételek a továbbiakban biztosíthatók lesznek, úgy - a BNP egyik kiemelten kezelt területén, ahol minden életre hívott új természeti érték fokozott jelentőséggel bír - egy a természetet kedvelők nagy tömegei számára is megnyitható barlang feltárása szinte bizonyosra vehető.